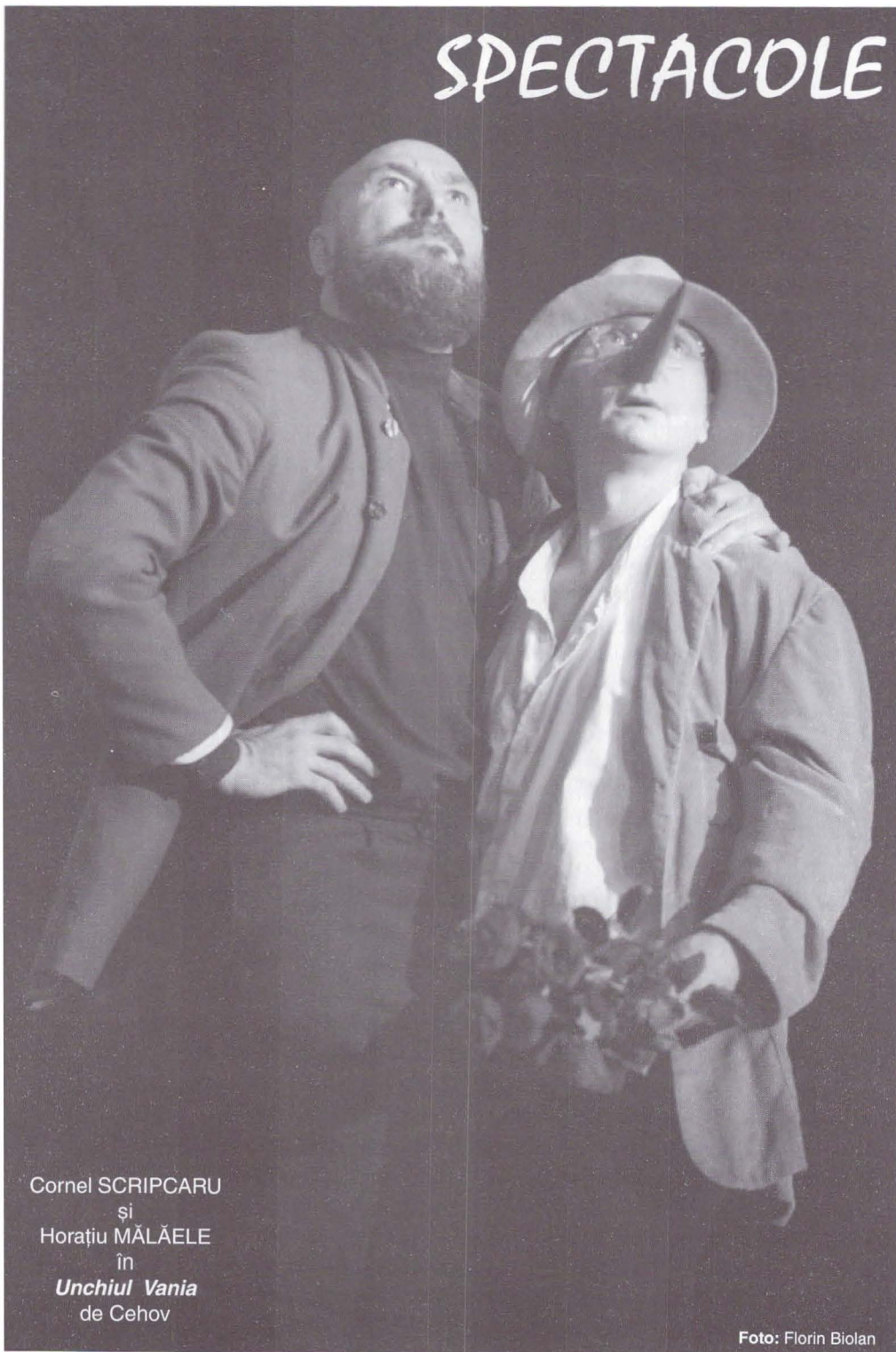

SPECTACOLE

Cornel SCRIPCARU
și
Horațiu MĂLĂELE
în
Unchiul Vania
de Cehov

Foto: Florin Biolan

Nicolae PRELIPCEANU

Schimbarea de sex în teatru

Oricâtă anestezie ar fi inventat medicina, presupun că schimbarea de sex e dureroasă în continuare, chiar dacă unora li se impune ca obligatorie.

În teatru, însă, ea nu doare atât de tare. Deși Cehov își numește dramele „comedii“, mulți dintre noi citim în spatele lor tot tragedia unor oameni de la marginea lumii, visând la centrul ei, că-i zice Moscova, că St. Petersburg, că Paris, ori vremuri mai bune. Un anume bovarism rusesc e primul strat al dramelor cehoviene. Iar unchiul Vania – personajul, nu titlul – poate fi și el citit ca o Emmă Bovary dinspre est. Tristețea sfâșietoare, dar nu tocmai profundă, care-i străbate zilele este una rusească și una personală în același timp.

Alegându-l pe Horațiu Mălăele pentru rolul poate cel mai celebru din Cehov, regizorul rus din St. Petersburg, Yuri Kordonsky, a efectuat – orice s-ar zice – o schimbare a personajului, cel puțin față de ceea ce eram obișnuiți să așteptăm de la un spectacol cu *Unchiul Vania*. Pentru că la Bulandra, Horațiu Mălăele își poartă – într-un fel cam ca unchiul Vania – același personaj al său, care ia când un nume, când altul, firește cu anumite nuanțe, dar dând spectatorului posibilitatea să-l reducă la ceea ce este: Horațiu Mălăele. Și personajul lui Cehov, în pielea căruia actorul trebuie să intre, e mereu cu nemulțumirile sale-n spate, fie că-i declară dragoste tinerei încă neveste a lui Serebreakov, fie că se adresează, absolut neutru, bătrânei doici a casei. În Horațiu Mălăele avem însă un unchi Vania care nu s-a

resemnat de tot, cunoscutele izbucniri, să le zicem energetice, ale actorului, ivindu-se și aici.

Asemenea decorului, înfățișând un chioșc-insulă, pe care se vine și de pe care se pleacă pe o punte (care, între noi fie vorba, prea devreme, în final se ridică), regizorul lasă o punte între *Unchiul Vania* al său și cele pe care le știam deja, lasă chiar destule punți, aruncând, totodată multe altele înainte, spre un alt teatru, care a și început. Cam ca puntea care nu duce nicăieri, dinspre chioșc spre spectatori, pe ocolite, însă.

În sală, cel puțin atunci când am văzut eu spectacolul, acesta era prizat într-un mod straniu: ca o comedie. Oameni foarte tineri, care nu aveau deloc aerul de a-l fi citit vreodată pe Cehov, făceau un haz teribil de anumite replici, scoase din context, sau de anumite atitudini ale personajelor, grotești nu o dată. Credeam că grotescul nu atinge chiar de fiecare dată comicul. Ei, bine, pentru persoane cu o scală mai redusă de percepție, ele coincid. Nu voi fi catastrofic spunând că e o blasfemie să râzi la Cehov: aș fi crezut asta acum 30 de ani, sau nici atunci, pentru că, fiind tânăr, îmi plăcea să sfidez *establishment*-ul și confundam, împreună cu atâta lume, valorile stabilizate cu noțiunea aceasta, exprimată mai pe scurt în engleza americană. Dar să râzi de „poante“ la *Unchiul Vania* tot mi se pare suspect. Nu atât pentru cei din scenă, care, de altfel, construiau un spectacol splendid, cât pentru receptorii însăși.

În final, dacă stăm să ne gândim bine, rămân o serie de figuri memorabile,

construite de Victor Rebengiuc, cu infinitele nuanțe pe care i le știm, de Cornel Scripcaru, de Irina Petrescu, de Mariana Mihaș și de toți ceilalți.

Cum însă *finis coronat opus*, imaginea finală, a plecării insulei-chioșc spre fundul scenei, după ce toate punțile fuseseră ridicate, pentru a-și îmbarca, într-un tablou vibrant, toate

personajele, și pe cei tocmai plecați spre centru, spre gubernie, pe o insulă a Circei de unde nu există, în realitate, scăpare, aruncă o lumină poetică asupra acestei tristeți rusești care i-a distrat atât de bine pe tinerii spectatori. Schimbarea de sex în teatru am spus? Poate că, fără să știu, mă refeream și la spectatori.

Claudia LIPAN

„Să știi să-ți porți crucea și să ai răbdare”

Luat prin surprindere, cineva se mira de faptul că Cehov și-a numit piesele *comedii*. Dar câtă farsă tragică am văzut în ochii tristei Sonia din *Unchiul Vania*! Farsă a naufragiului în preajma căruia plutesc mai toate personajele realismului cehovian. Naufragiu care nu pierde în el instinctul de a se apăra, de a lupta până la capăt, de a abandona când lupta nu e egală, de a reveni „zâmbind cu înduioșare” ca sfinții în fața unui martiriu. Regizorul Yuri Kordonsky a fost invitat să monteze acest spectacol la Teatrul Bulandra. A încurajat actorii să-și strângă partiturile în glasul răscolitor al cântecului slav, în decorul simplu și izolat al unei limbi de pământ pierdută și, în final, câștigată, în ploaia care spală sufletul oamenilor de păcate ca o spovedanie.

Scândurile scenografei Elena Dmitrakova sunt poduri de la om la om, poduri „trase de la mal”, lemne fragile, putrezite, roase prin colțuri de vreme și lăsate în paragină. Mă uitam la actorii care alergau de pe o scândură pe alta și mi-era teamă că se vor prăbuși, undeva în lacul care nu se vede. Pe luciul acestui lac se consumă iubirea imposibilă între doctorul *Astrov* (Cornel

Scripcaru), om cu virtute sănătoasă plantată în sămânța pădurii pe care o apără continuu, și *Elena Andreevna* (Ana Ioana Macaria), falsa, dar grațioasă moșiereasă a cărei frumusețe (zdrobitoare pentru inimi de bărbați) este neputincioasă sieși. Așadar, toată acțiunea și viața personajelor atârnă peste aceste scânduri și, din când în când, își găesc liniștea în foișorul verde care le întretaie plictisul. În natura comunicativă, deși inexistentă.

Astrov vorbește tot timpul despre pădure. O iubește, o proiectează în sticla aburindă a ferestrelor, o folosește eludând amintirea unui pacient care i-a murit în Postul Mare. Pădurea nu apare din mâinile scenografei, dar se impune prin absență, prin ecoul din vaietul personajelor. Ea este un simbol și ne-o putem închipui oricum: ca un pescăruș, ca o livadă... Verdeța ei invizibilă este semnul nădejzii eroilor într-o schimbare. Într-o așteptare care trebuie să vină negreșit, să aducă o viață „tihnită, duioasă și dulce ca o dezmierdare”. Pădurea face parte din viața lor la țară, din truda cu care *unchiul Vania* a muncit moșia profesorului. Cornel Scripcaru apără lipsa de imagine a